

Culturele adaptatie bij televisieformats: bescherming tegen culturele homogeniteit?



Een vergelijkende contentanalyse van
Heel Holland Bakt en *The Great British Bake Off*

Niki van Schenkhof (5738326)

BA-Eindwerkstuk MEC

Blok 4, Jaar 3

21 juni 2018

Begeleider: Rob Leurs

Tweede lezer: Willemien Sanders

Universiteit Utrecht

Aantal woorden: 7167



Universiteit Utrecht

Abstract

Het verdwijnen van nationale grenzen, ofwel globalisering, heeft invloed op de televisie-industrie. Het wereldwijd uitwisselen van televisieformats wordt namelijk als een van de gevolgen gezien van dit globaliseringsproces. Televisieformats worden op wereldwijd niveau uitgewisseld, maar op lokaal niveau geproduceerd en aangepast aan de lokale cultuur. De aanpassing van televisieformats wordt ook wel culturele adaptatie of lokalisering genoemd en deze aanpassingen vinden plaats, omdat kijkers de voorkeur geven aan een televisieprogramma dat correspondeert met de cultuur, identiteit en taal van het land waarin zij leven. In het globaliseringsdebat wordt culturele homogeniteit in de televisie-industrie als een mogelijk gevolg genoemd van globalisering. Culturele adaptatie wordt juist gezien als een bescherming tegen deze culturele homogeniteit, omdat verschillende landen en culturen verschillende programma's met een andere culturele lading produceren. In dit onderzoek zal culturele adaptatie als bescherming echter bediscussieerd en bevraagd worden aan de hand van de televisieprogramma's HEEL HOLLAND BAKT en THE GREAT BRITISH BAKE OFF. Dit zijn twee verschillende versies van hetzelfde televisieformat, waarbij THE GREAT BRITISH BAKE OFF het originele format is en HEEL HOLLAND BAKT de geadapteerde versie. Door deze twee programma's met elkaar te vergelijken aan de hand van het filmische, narratieve en symbolische niveau, zal geconcludeerd worden dat er bij HEEL HOLLAND BAKT sprake is van culturele adaptatie. Op basis van deze conclusie zal ervoor gepleit worden dat culturele adaptatie niet langer gezien kan worden als bescherming tegen culturele homogeniteit, maar dat het culturele homogeniteit juist bevordert, niet op globaal niveau, maar des te meer op nationaal niveau.

Keywords

Vergelijkende contentanalyse • Heel Holland Bakt • The Great British Bake Off •
Globalisering • Culturele adaptatie • Lokalisering • Reality TV • Televisieformats •
Culturele homogeniteit

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader	7
<i>1.1 Formatuutwisseling</i>	7
<i>1.2 Culturele diversiteit vs. culturele homogeniteit</i>	9
Hoofdstuk 2: Aanpak	11
<i>2.1 Casusselectie</i>	11
<i>2.2 Methode</i>	12
<i>2.3 Operationalisering</i>	13
Hoofdstuk 3: Analyse	14
<i>3.1 Filmisch niveau</i>	14
<i>3.2 Narratief niveau</i>	16
<i>3.3 Symbolisch niveau</i>	19
Conclusie	21
Bronnenlijst	24
Bijlagen	27
<i>Bijlage 1 - Analyseschema's</i>	27
<i>Bijlage 2 - Afbeeldingen</i>	34
<i>Bijlage 3 – Verklaring Intellectueel Eigendom</i>	35

Inleiding

“Van HEEL HOLLAND BAKT tot DOLCI IN FORNO – iedereen houdt van bakken op tv,” zo kopte het *NRC* op 19 oktober 2017.¹ Dat bakken op televisie een succes is, blijkt uit de vele nationale edities die gemaakt zijn op basis van het originele bakprogramma THE GREAT BRITISH BAKE OFF. DE MEESTERBAKKER, HELE NORGE BAKER, LE MEILLEUR PÂTISSIER en HELA SVERIGE BAKAR zijn allemaal versies uit verschillende landen van het oorspronkelijk Britse televisieformat.² Inmiddels zijn er 25 nationale edities, die uitgezonden worden in 196 landen.³ Ook in Nederland is er een variant geproduceerd onder de naam HEEL HOLLAND BAKT. Het televisieprogramma gaat op zoek naar de beste amateurbakker van het land. Dit wordt gedaan door het testen van bakvaardigheden aan de hand van drie opdrachten per aflevering, namelijk de signatuuropdracht, de technische opdracht en de eindopdracht waarbij de kandidaten een spektakelstuk moeten maken. In elke aflevering staat een ander thema centraal, bijvoorbeeld deeg of taart, en alle opdrachten sluiten aan op dit thema. Aan het einde van de aflevering wordt één kandidaat door de jury tot meesterbakker gekroond en één kandidaat valt af. Dit gegeven is in elke versie hetzelfde, zo ook in HEEL HOLLAND BAKT. De precieze invulling van het programma kan echter afwijken van het originele format. Aspecten zoals de setting, accommodatie, editing en camerapositie kunnen anders zijn, maar ook de kandidaten, presentatoren, juryleden, normen en waarden en gedragingen kunnen uiteenlopen. Mogelijk zijn deze verschillen te herleiden naar cultuurverschillen tussen bepaalde landen.

Wanneer er sprake is van programma-aanpassing op basis van de lokale of nationale cultuur wordt dat ook wel culturele adaptatie of lokalisering genoemd.⁴ Dit is vaak het geval, omdat kijkers de voorkeur geven aan een televisieprogramma dat correspondeert met de cultuur, identiteit en taal van het land waarin zij leven.⁵ De mogelijkheden tot aanpassing zijn wel beperkt, omdat de structuur, productie-informatie en instructies voor het produceren van een televisieformat zijn vastgelegd in de formatbijbel.⁶ De algemene term voor deze praktijk

¹ Jan Benjamin, “Van Heel Holland Bakt tot Dolci In Forno – iedereen houdt van bakken op tv,” *NRC*, geraadpleegd op 02-05-2018, <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/10/19/van-hhb-en-bake-off-tot-dolci-in-forno-iedereen-houdt-van-bakken-op-tv-13571567-a1577831>.

² “The Great British Bake Off,” *Wikipedia*, geraadpleegd op 10-03-2018, https://en.wikipedia.org/wiki/The_Great_British_Bake_Off.

³ Benjamin, “Van Heel Holland Bakt tot Dolci In Forno,” <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/10/19/van-hhb-en-bake-off-tot-dolci-in-forno-iedereen-houdt-van-bakken-op-tv-13571567-a1577831>.

⁴ Albert Moran, “Makeover on the move: Global television and programme formats,” in *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies* 22, no. 4 (Australia: Routledge, 2008), 461.

⁵ Lothar Mikos en Marta Perrotta, “Traveling style: Aesthetic differences and similarities in national adaptations of Yo soy Betty, la fea,” in *International Journal of Cultural Studies* 15, no.1 (USA: SAGE Publications, 2011), 84.

⁶ Albert Moran, *Understanding the Global TV Format* (Bristol: Intellect, 2006), 5.

is formatuitwisseling. Albert Moran, gespecialiseerd in formatuitwisseling, omschrijft het als een manier van televisie maken, waarbij formats worden ontwikkeld en uitgewisseld. Deze formats kunnen aangepast en gelokaliseerd worden, zodat specifieke doelgroepen en culturen het format ook kunnen ‘ontvangen’.⁷ Hoewel de makers van HEEL HOLLAND BAKT dus nog een bepaalde keuzevrijheid hebben met betrekking tot de precieze invulling van het programma, moet het in grote lijnen corresponderen met het originele format zoals vermeld staat in de formatbijbel.

In het maatschappelijke discours rondom HEEL HOLLAND BAKT wordt geïmpliceerd dat het programma “typisch Nederlands” is, terwijl het van oorsprong een Brits format is. Dit is bijvoorbeeld terug te lezen op Twitter. Zo twittert DIRK: “Dit programma is de belichaming van de Nederlandse cultuur”⁸ en Hella twittert: “Heerlijk #HHB kijken ! Typisch Nederlands ! Genieten !”⁹ Ook in kranten en tijdschriften wordt in deze termen gesproken over HEEL HOLLAND BAKT. Zo stelt *De Limburger* dat het programma van het Nederlandse publiek, voor het Nederlandse publiek is, waardoor er identificatie mogelijk is.¹⁰ In de *Viva* wordt er gesproken over “onze authenticiteit”, die terug te zien is in het programma.¹¹ De Nederlandse identiteit staat de laatste jaren, zelfs op politiek niveau, hoog op de agenda met discussies over Zwarte Piet, het Wilhelmus en het verplicht bezoeken van het Rijksmuseum.¹² Het is dus van belang om te onderzoeken hoe de Nederlandse cultuur en identiteit mogelijk terug te zien zijn in het programma HEEL HOLLAND BAKT en hoe dit zich onderscheidt van het oorspronkelijke format THE GREAT BRITISH BAKE OFF. Volgens een aantal artikelen en enkele kijkers van Heel HOLLAND Bakt is de Nederlandse identiteit dus terug te zien in het televisieprogramma, waardoor het relevant is om er dieper op in te gaan. Daarnaast wordt er de laatste jaren in het academische debat voornamelijk gefocust op televisie in combinatie met digitale technologieën, die voor de opkomst van digitale media hebben gezorgd.¹³

⁷ Albert Moran, “Global franchising, local customizing: The cultural economy of TV program formats,” in *Continuum: Journal of Media & Culture Studies* 23, no. 2 (Londen: Routledge, 2009), 117.

⁸ DIRK (@_Meinte), Twitter, 17-09-2017, https://twitter.com/_Meinte/status/909496258452185092.

⁹ Hella (@Hellas40), Twitter, 09-10-2016, <https://twitter.com/Hellas40/status/785184953399148544>.

¹⁰ Hanna Bervoets en Anna Drijver, “Heel Holland Bakt,” *Viva* (Hoofddorp: Sanoma, 2014), 14.

¹¹ “Heel Holland Kijkt,” *De Limburger* (Sittard: Mediahuis Limburg, 2016), 6.

¹² Berend Sommer, “Nieuw kabinet zet vol in op Nederlandse identiteit,” *Elsevier Weekblad*, geraadpleegd op 11-03-2018, <https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/achtergrond/2017/09/nieuw-kabinet-zet-vol-in-op-nederlandse-identiteit-544813/>.

¹³ Gillian Doyle, “Digitization and Changing Windowing Strategies in the Television Industry, Negotiating New Windows on the World,” in *Television & New Media* 17, no.7 (USA: SAGE Publications, 2016); Catherine Johnson, “Beyond catch-up: VoD interfaces, ITV Hub and the repositioning of television online,” in *Critical Studies in Television: The International Journal of Television Studies* 12, no. 2 (USA: SAGE Publications, 2017); Faye Woods, “Streaming British Youth Television: Online BBC Three as a Transitional Moment,” in *Cinema Journal* 57, no.1 (Texas: University of Texas Press, 2017).

Traditionele televisie wordt hierdoor wellicht als minder relevant geacht, terwijl de kijkcijfers van THE GREAT BRITISH BAKE OFF en HEEL HOLLAND BAKT een ander signaal afgeven. Met op het hoogtepunt respectievelijk twaalf¹⁴ en 3,4 miljoen kijkers¹⁵ bewijzen deze programma's dat traditionele televisie nog steeds een plek verdient in het academische debat. Het feit dat er nieuwe ontwikkelingen gaande zijn, zoals digitalisering, staat niet per definitie gelijk aan een op technologie gericht academische debat. Cultuur verdient een minstens zo groot aandeel in het academische debat, zeker wanneer er discussie is over de Nederlandse cultuur en deze als het ware in crisis verkeert.¹⁶

Aan de hand van een vergelijkende contentanalyse, gebaseerd op die van Jolien van Keulen en Tonny Krijnen, zal ik onderzoeken of er verschillen tussen HEEL HOLLAND BAKT en THE GREAT BRITISH BAKE OFF zijn en of deze programmaverschillen te herleiden zijn naar mogelijke cultuurverschillen. De hoofdvraag hierbij luidt: "Op welke manier is er sprake van culturele adaptatie bij HEEL HOLLAND BAKT in vergelijking met het oorspronkelijk Britse televisieformat THE GREAT BRITISH BAKE OFF?" Afgeleid vanuit de methode van Van Keulen en Krijnen zullen de volgende deelvragen helpen om de hoofdvraag te beantwoorden:

- Op welke manier is er sprake van culturele adaptatie op filmisch niveau?
- Op welke manier is er sprake van culturele adaptatie op narratief niveau?
- Op welke manier is er sprake van culturele adaptatie op symbolisch niveau?

Voordat ik tot de beantwoording van deze deelvragen en hoofdvraag kom, zal er in hoofdstuk 1 een theoretisch kader geschetst worden. In paragraaf 1.1 staan de begrippen formatuutwisseling en culturele adaptatie centraal. In paragraaf 1.2 zal het tweede deel van het theoretisch kader geschetst worden, dat focust op het debat rondom de gevolgen van globalisering voor culturele diversiteit in het televisielandschap. Vervolgens wordt de methode uiteengezet in hoofdstuk 2, waarna deze toegepast zal worden op de casussen in het analysehoofdstuk 3. In de conclusie zal ik concluderen op welke manier er sprake is van culturele adaptatie bij HEEL HOLLAND BAKT en betogen dat de culturele adaptatie van het programma voor culturele homogeniteit zorgt, niet op globaal niveau, maar des te meer op nationaal niveau.

¹⁴Freek van Vliet, "BBC-monsterhit The Great British Bake Off verbreekt kijkcijferrecord," *Televizier*, geraadpleegd op 17-03-2018, <https://www.televizier.nl/categorie/amusement/bbc-monsterhit-the-great-british-bake-off.23426.lynkx>.

¹⁵Irma Tomas, "De TV van gisteren: Best bekeken Heel Holland Bakt ooit!" *Televizier*, geraadpleegd op 11-03-2018, <https://www.televizier.nl/categorie/kijkcijfers/de-tv-van-gisteren-best-bekeken-heel-holland-bakt.4035692.lynkx>.

¹⁶Harriët Salm, "Dé Nederlander bestaat niet meer, of toch wel?," *Trouw*, 23-01-2017, <https://www.trouw.nl/samenleving/de-nederlander-bestaat-niet-meer-of-toch-wel~a10866c2/>.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

1.1 Formatuuitwisseling

Er zijn verschillende theoretische perspectieven in het formatuuitwisselingsdebat, te beginnen met de verschillende definities van formatuuitwisseling. Zoals eerder genoemd, definieert Moran formatuuitwisseling als een manier van televisie maken, waarbij formats worden ontwikkeld en uitgewisseld, waarna de formats aangepast en gelokaliseerd kunnen worden, zodat het format ook begrepen wordt door specifieke doelgroepen en culturen.¹⁷

Mediawetenschappers Joost de Bruin en Alexandra Beeden omschrijven formatuuitwisseling als het verkopen van televisieformats en het aanpassen van de formats aan nationale gevoeligheden, ofwel de nationale identiteit. Volgens hen is de formatuuitwisselingsmarkt een groot succes, omdat die mogelijkheid van het aanpassen van de formats aan een bepaalde nationale cultuur bestaat.¹⁸ Bij deze wetenschappers is de culturele aanpassing, ofwel adaptatie, dus van zeer groot belang en een reden waarom de uitwisseling van televisieformats zo succesvol is. Formatwetenschapper Heidi Keinonen benoemt echter de term *cultural negotiation*, waarmee zij een andere definitie hanteert van formatuuitwisseling dan de hiervoor genoemde wetenschappers. Met *cultural negotiation* wordt namelijk het samensmelten van verschillende culturele invloeden en elementen bedoeld. Keinonen pleit voor het bekijken van formatuuitwisseling als een proces, waarbij die samensmelting van culturele elementen plaatsvindt en dus niet het proces van culturele adaptatie, waarbij er enkel sprake is van aanpassing en niet van samensmelting.¹⁹ Communicatiewetenschappers Rosya Izyanie Shamshudeen en Brian Morris gaan nog een stap verder. Zij benoemen zelfs, naast het feit dat er volgens hen altijd sprake is van culturele onderhandeling in het formatuuitwisselingsproces, dat de kijker het leuk vindt om buitenlandse elementen terug te zien in een programma.²⁰ Concluderend is er volgens Shamshudeen en Morris altijd sprake van culturele onderhandeling zoals Keinonen deze beschrijft. Culturele adaptatie is echter de norm, waarbij ervan uitgegaan wordt dat er elementen aangepast worden aan de lokale cultuur. Er kan dus volgens de genoemde academici sprake zijn van culturele adaptatie of culturele

¹⁷ Moran, "Global Franchising, Local Customizing," 117.

¹⁸ Alexandra Beeden en Joost De Bruin, "Articulations of National Identity in Television Format Adaptation," in *Television & New Media* 11, no. 1 (New Zealand: SAGE Publications, 2010), 4-5.

¹⁹ Heidi Keinonen, "Television Format as Cultural Negotiation: Studying Format Appropriation through a Synthesizing Approach," in *VIEW Journal of European Television History and Culture* 5, no. 9 (Finland: Royal Holloway University, 2016), 2.

²⁰ Rosya Izyanie Shamshudeen en Brian Morris, "'No hugging please, we are Muslims': Akademi Fantasia, Malay television audiences and the negotiation of global popular cultural forms," in *Asian Journal of Communication* 24, no. 2 (London: Routledge, 2014), 144.

onderhandeling en alles daartussenin. De mogelijkheid om een televisieformat over te nemen zonder elementen aan te passen aan de lokale cultuur, wordt niet genoemd in deze literatuur. Aan de hand van de bestudeerde literatuur heb ik ervoor gekozen de term culturele adaptatie als hoofdterm te nemen voor dit onderzoek. Ik heb hiervoor gekozen, omdat de hypothese is dat er elementen zijn aangepast bij HEEL HOLLAND BAKT in vergelijking met THE GREAT BRITISH BAKE OFF. Ik zal dus expliciet kijken naar aanpassingen en verschillen, maar niet naar de samengesmolten elementen. Los van de casus pleit ik echter wel voor de hantering van de term culturele onderhandeling, omdat ik van mening ben dat er meer aandacht moet komen voor onbekende culturen in televisieformats en culturele adaptatie als norm beperkend is.

Daarnaast zijn er nog enkele andere concepten en begrippen leidend in de literatuur over formatuuitwisseling. Zo gebruikt Moran de term *McDonaldization*, wat in het geval van formatuuitwisseling gelijk staat aan een gesloten adaptatie en plaatst hij deze in tegenstelling tot een open adaptatie. Met deze tegenstelling wordt de mate van de culturele aanpassingsmogelijkheid bedoeld, die er bij een gesloten adaptatie niet is en bij een open adaptatie wel. Een open adaptatie zou dus meer geschikt zijn voor de lokalisering van een format, terwijl een gesloten adaptatie, waarbij er geen culturele aanpassingen gedaan mogen worden, meer geschikt moet zijn voor een globaler publiek. Moran geeft echter aan dat een geheel gesloten format nauwelijks voorkomt in de televisie-industrie.²¹ Ook formatwetenschapper Pia Majbritt Jensen beschrijft een tegenstelling met betrekking tot televisieformats. Volgens Jensen zijn televisieformats namelijk zowel transparant als *opaque*, ook wel mat of ondoorzichtig genoemd. Formats zijn transparant wanneer zij gemakkelijk vertoond kunnen worden in elke cultuur zonder dat daar aanpassingen aan gedaan zijn. Deze formats zijn dus opnieuw geschikt voor een globaal publiek. Matte televisieformats zijn daar niet geschikt voor, omdat deze formats culturele content bevatten die niet begrepen zal worden door een ander publiek dan de lokale.²² Er worden dus verschillende tegenstellingen gebruikt om de complexiteit van formatuuitwisseling aan te duiden. Concluderend komen de tegenstellingen open tegenover gesloten en transparant tegenover mat overeen, omdat ze beide refereren aan de mate van aanpassingsmogelijkheid van een televisieformat. De tegenstelling tussen open en gesloten formats is helder gedefinieerd door vooraanstaand formatwetenschapper Albert Moran. Daarom zal ik de termen open en gesloten format

²¹ Moran, "Global Franchising, Local Customizing," 119.

²² Pia Majbritt Jensen, *Television Format Adaption in a Transnational Perspective: an Australian and Danish Case Study* (Denmark: Aarhus University, 2007), 26.

gebruiken in dit onderzoek. Ik zal kijken welke elementen van THE GREAT BRITISH BAKE OFF wijzen op een gesloten of open format en welke gevolgen dit heeft voor de culturele adaptatie bij HEEL HOLLAND BAKT.

1.2 Culturele diversiteit vs. culturele homogeniteit

Globalisering wordt gezien als een van de oorzaken van de veranderende televisie-industrie, waarvan formatuitwisseling een onderdeel is.²³ Enerzijds wordt er gevreesd dat globalisering voor culturele homogeniteit zorgt in de televisiewereld.²⁴ Globalisering zorgt namelijk voor eindeloze mogelijkheden voor televisieomroepen, zoals het wereldwijd uitwisselen van televisieformats. Doordat de mogelijkheid bestaat om televisieformats te importeren en exporteren, wordt er gedacht dat televisiecontent over de hele wereld hetzelfde kan zijn en dat het televisieomroepen ontbreekt aan het afspiegelen van de nationale identiteit en cultuur.²⁵ De angst dat grootmachten op het gebied van televisieproductie, zoals Amerika, hun normen en waarden op de rest van de wereld bestempelen, is aanwezig.²⁶ Anderzijds zorgen de eindeloze mogelijkheden er juist voor dat televisie een middel kan zijn om kijkers in aanraking te brengen met onbekende culturen en normen en waarden. Televisie is dus zowel lokaal als globaal, doordat lokale televisieomroepen en -productiemaatschappijen globale formats importeren en lokaliseren om het tot een succes te maken.²⁷

Deze lokalisering, ofwel culturele adaptatie, is een lang gebruikt argument als bescherming tegen culturele homogeniteit.²⁸ Culturele adaptatie zorgt er namelijk voor dat productiemaatschappijen de mogelijkheid hebben om een format aan te passen aan de lokale cultuur. Hiermee sluiten zij aan bij het gedachtegoed dat kijkers de voorkeur geven aan een televisieprogramma dat correspondeert met de lokale cultuur. Volgens Aslama en Pantti is dit belangrijk, omdat televisie een prominente plek inneemt in het nationale debat en zo bijdraagt aan meningsvorming en de constructie van een nationale identiteit.²⁹ De aanpassingen van

²³ Silvio Waisbord, "Understanding the Global Popularity of Television Formats," in *Television & New Media* 5, no. 4 (Los Angeles: SAGE Publications, 2004), 360.

²⁴ Joseph D. Straubhaar, *World Television: From Global to Local* (Austin: SAGE Publications, 2007), 5.

²⁵ Giseline Kuipers, "Cultural Globalization as the Emergence of a Transnational Cultural Field: Transnational Television and National Media Landscapes in Four European Countries," in *American Behavioral Scientist* 55, no. 5 (Los Angeles: SAGE Publications, 2011), 542.

²⁶ Minna Aslama en Mervi Pantti, "Flagging Finnishness: Reproducing National Identity in Reality Television," in *Television & New Media* 8, no. 1 (Los Angeles: SAGE Publications, 2007), 51.

²⁷ Kuipers, "Cultural Globalization as the Emergence of a Transnational Cultural Field," 542.

²⁸ Jolien van Keulen en Tonny Krijnen, "The Limitations of Localization: A cross-cultural comparative study of *Farmer Wants a Wife*," in *International Journal of Cultural Studies* 17, no. 3 (The Netherlands: SAGE Publications, 2014), 277.

²⁹ Aslama en Pantti, "Flagging Finnishness," 52.

globale formats zouden er dus voor moeten zorgen dat er geen sprake is van culturele homogeniteit, want de verschillende aanpassingen zouden verschillende nationale culturen laten zien. Er is echter kritiek. Het feit dat globale televisieformats aangepast worden aan de lokale cultuur, wil niet per definitie zeggen dat de lokaal geproduceerde versies onderling ook veel van elkaar verschillen in culturele lading.³⁰ Kijkers raken namelijk gewend aan de uitwisseling van televisieformats en daarmee ook aan de globale kwaliteiten, esthetische voorkeuren en manieren van narrativiteit, waardoor het niet noodzakelijk is om dat aan te passen aan de lokale cultuur.³¹ Dit is een nieuwe gedachtegang, waardoor culturele adaptatie en culturele homogeniteit juist wel in één zin met elkaar genoemd kunnen worden en dat culturele adaptatie culturele homogeniteit niet uitsluit.

De kritiek op het argument dat culturele adaptatie een bescherming is tegen culturele homogeniteit als gevolg van globalisering is mijns inziens zeer aannemelijk. Ik zou zelfs een stap verder willen gaan door te pleiten dat culturele adaptatie geen bescherming is van culturele homogeniteit, maar culturele homogeniteit juist veroorzaakt. De veronderstelling dat globalisering en lokalisering uitersten van elkaar zijn, wordt hiermee verworpen. Naast het feit dat de culturele adaptatie van televisieformats niet per definitie gelijk staat aan verschillende nationale versies van een format, stel ik dat culturele adaptatie culturele homogeniteit ook in de hand werkt op nationaal niveau. Doordat de globale televisieformats vrijwel altijd worden aangepast aan de lokale cultuur, krijgen kijkers geen content aangeboden waarin onbekende culturen centraal staan. Het aanbod op nationaal niveau wordt op deze manier zeer homogeen en eenzijdig. De eindeloze mogelijkheden die globalisering met zich meebrengt, worden niet volledig benut, waarvan met name het uitwisselen van onbekende culturen en normen en waarden de belangrijkste onbenutte kans is. Deze gedachtegang wordt ondersteund door de eerdergenoemde veronderstelling dat kijkers het leuk zouden vinden om buitenlandse elementen terug te zien in een televisieprogramma, maar waar niet of nauwelijks gehoor aan gegeven wordt, doordat culturele adaptatie van televisieformats de norm is.³²

Het is relevant om te kijken in hoeverre HEEL HOLLAND BAKT in vergelijking met THE GREAT BRITISH BAKE OFF bijdraagt aan deze culturele homogeniteit op nationaal niveau. Doordat het een vergelijking betreft, zal duidelijk te zien zijn welke elementen van het format zijn aangepast aan de Nederlandse cultuur die al dan niet leiden tot culturele homogeniteit op

³⁰ Van Keulen en Krijnen, "The limitations of localization," 279.

³¹ Ibid.

³² Shamshudeen en Morris, "No hugging please, we are Muslims," 44.

nationaal niveau. In combinatie met de vorige paragraaf zal een duidelijke analyse gemaakt kunnen worden, waarbij de koppeling gemaakt wordt tussen de termen open en gesloten formats, culturele adaptatie en culturele homogeniteit.

Hoofdstuk 2: Aanpak

2.1 Casusselectie

Om onderzoek te doen naar culturele adaptatie is het van belang een vergelijking te maken. Door een vergelijking kan er gesteld worden of er overeenkomsten of verschillen zijn en of de verschillen te maken hebben met een bepaalde, lokale cultuur. Voor dit onderzoek heb ik gekozen voor een vergelijking tussen THE GREAT BRITISH BAKE OFF (vanaf nu: TGBBO) en HEEL HOLLAND BAKT (vanaf nu: HHB). Omdat TGBBO het originele format is, is het interessant om te kijken hoe een geadapteerde versie overeenkomt of juist verschilt met het originele format. Daarnaast zijn de gekozen afleveringen uit de seizoenen van zowel TGBBO als HHB beschikbaar om terug te kijken op de betaalde variant van NPO Start, namelijk NPO Start Plus. Ook uit praktische overwegingen heb ik hier dus voor gekozen. Voor HHB betreft het seizoen 5 dat uitgezonden is in 2017 door de publieke omroep, omroep MAX en voor TGBBO is dat seizoen 7 dat uitgezonden is in 2016 door de publieke omroep BBC One. Dit seizoen van TGBBO is ook door Omroep MAX uitgezonden in 2017. Om deze reden is dit seizoen beschikbaar om terug te kijken via NPO Start Plus. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de geselecteerde seizoenen, heb ik ervoor gekozen om de eerste, middelste en laatste aflevering te bekijken en te vergelijken. Voor HHB zijn dat aflevering 1 “Romantiek”, aflevering 5 “Jubileum” en aflevering 8 “Finale”.³³ Deze afleveringen duren tussen de 50 en 56 minuten. Voor TGBBO zijn dat aflevering 1 “Cakeweek”, aflevering 5 “Pastry” en aflevering 10 “Final”.³⁴ De afleveringen van TGBBO duren allemaal 49 minuten. Ik heb voor seizoen 5 van HHB gekozen, omdat dit het meest recente seizoen is. Tot slot heb ik voor seizoen 7 gekozen van TGBBO, omdat dit het laatste seizoen is geweest dat door de

³³ *Heel Holland Bakt*, aflevering 1, “Romantiek,” geregisseerd door Armando de Boer, Omroep Max, 3 september 2017, https://www.npostart.nl/heel-holland-bakt/03-09-2017/POW_03593800; *Heel Holland Bakt*, aflevering 5, “Jubileum,” Omroep Max, 1 oktober 2017, https://www.npostart.nl/heel-holland-bakt/01-10-2017/POW_03593804; *Heel Holland Bakt*, aflevering 8, “Finale,” geregisseerd door Armando de Boer, Omroep Max, 22 oktober 2017, https://www.npostart.nl/heel-holland-bakt/22-10-2017/POW_03593807.

³⁴ *The Great British Bake Off*, aflevering 1, “Cakeweek,” geregisseerd door Andy Devonshire, Omroep Max, 7 augustus 2017, https://www.npostart.nl/the-great-british-bake-off/07-08-2017/VPWON_1276514; *The Great British Bake Off*, aflevering 5, “Pastry,” geregisseerd door Andy Devonshire, Omroep Max, 11 augustus 2017, https://www.npostart.nl/the-great-british-bake-off/11-08-2017/VPWON_1276518; *The Great British Bake Off*, aflevering 10, “Final,” geregisseerd door Andy Devonshire, Omroep Max, 18 augustus 2017, https://www.npostart.nl/the-great-british-bake-off/18-08-2017/VPWON_1276523.

publieke omroep is uitgezonden. Om zo dicht bij het oorspronkelijke format te blijven, is een vergelijking tussen seizoen 7 van TGBBO en seizoen 5 van HHB het meest relevant.

2.2 Methode

In dit onderzoek zal ik de methode, een vergelijkende contentanalyse, van Jolien van Keulen en Tonny Krijnen hanteren, zoals zij die beschrijven in hun artikel “The limitations of localization: A cross-cultural comparative study of *Farmer Wants a Wife*”.³⁵ In dit artikel vergelijken en analyseren Van Keulen en Krijnen twee televisieprogramma’s uit twee landen, die ontstaan zijn uit hetzelfde format. Hierbij focussen zij zich in navolging van John Fiske op drie lagen in de televisieprogramma’s, namelijk de narratieve, symbolische en filmische laag. Met de narratieve laag worden de verhaallijnen van het programma bedoeld, de symbolische laag representeert de betekenis van en achter de inhoud van het programma en bij de filmische laag wordt er gekeken naar het visuele aspect van de programma’s. Zowel visuele als verbale aspecten worden meegenomen in het onderzoek, omdat deze met elkaar verweven zijn, net als de symbolische, filmische en narratieve laag. Ook zijn er verschillende concepten die als handvatten worden gebruikt om dieper te kijken naar de drie lagen van de programma’s, namelijk taal, culturele regels en intertextualiteit. Taal is voornamelijk terug te vinden in de filmische en narratieve laag en de culturele regels zijn voornamelijk terug te vinden in de narratieve en symbolische laag en deze aspecten zijn vormgegeven op lokaal productieniveau.³⁶ Ik heb ervoor gekozen om de intertextuele component niet mee te nemen in mijn onderzoek, omdat dit voornamelijk om de analyse van bijvoorbeeld productiemateriaal gaat, waar ik geen toegang tot heb. Daarnaast geef ik de voorkeur aan een inhoudelijke focus en richt ik me dus op de analyse van de tv-tekst. Deze keuzes resulteren in het onderstaande schema, waarin precies te zien is op welke aspecten ik zal letten bij het bestuderen van de desbetreffende afleveringen en onder welk thema of welke laag deze aspecten vallen.

³⁵ Van Keulen en Krijnen, “The limitations of localization,” 280.

³⁶ Ibid.

	Taal	Culturele regels
Filmisch	Mise-en-scène, kleding, omgeving, accommodatie, kleuren, setting, editing, natuur, staging, camerapositie en geluid	
Narratief	Karakters, acts, editing, manieren van aanspreken, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur en afleveringsstructuur	Culturele identiteit (religie, gender, leeftijd, sociale klasse), geschiedenis, tradities, gedrag en doelen
Symbolisch		Normen en waarden, overtuigingen en aannames, manieren en gedrag, levenswijze, genderrollen, sociale stereotypering en culturele tegenstellingen

2.3 Operationalisering

Met behulp van bovenstaand schema heb ik de drie afleveringen van HHB en de drie afleveringen van TGBBO bekeken. Alle relevante informatie heb ik in analyseschema's genoteerd, die ingedeeld zijn op introductie, opdrachten en outro enerzijds en op filmisch – taal, narratief – taal, narratief – culturele regels en symbolisch – culturele regels anderzijds.³⁷ Aan de hand van deze schema's en informatie zal ik de overeenkomsten en verschillen van HHB en TGBBO analyseren. Daarnaast zal de terminologie uit het eerste deel van het theoretisch kader helpen om de verschillende soorten formats te onderscheiden en toe te passen. De concepten die centraal staan, zijn open en gesloten formats en culturele adaptatie. Het al dan niet vinden van verschillen tussen HHB en TGBBO zal wijzen op een open of een gesloten format. Wanneer er sprake is van een open format, zal er ook sprake zijn van culturele adaptatie ofwel lokalisering. Het tweede deel van het theoretisch kader zal bijdragen aan het contextualiseren van de resultaten van dit onderzoek. De literatuur omtrent culturele diversiteit in de televisie-industrie als gevolg van de globalisering leidt tot de positionering van dit onderzoek. De twee theoretische paragrafen zullen tot slot aan elkaar gekoppeld worden, afhankelijk van wat de conclusie van de analyse zal zijn. Wanneer er sprake is van een open format en culturele adaptatie zal er geconcludeerd worden dat er sprake is van culturele homogeniteit op nationaal niveau, maar wanneer er sprake is van een gesloten format en geen culturele adaptatie zal de conclusie over culturele homogeniteit op nationaal niveau uitblijven.

De methode van dit onderzoek neemt, net als Krijnen en Van Keulen, geen cultureel inhoudelijke aspecten in beschouwing. Hiermee wordt bedoeld dat er geen wetenschappelijke literatuur gebruikt wordt met betrekking tot de Nederlandse en Britse cultuur of identiteit. De uitkomst van dit onderzoek biedt daarom enkel overeenkomsten en verschillen, die mogelijk

³⁷ Zie Bijlage 1 - Analyseschema's.

tot cultuurverschillen te herleiden zijn, maar waarvan geen literaire onderbouwing aanwezig is of dat ook daadwerkelijk het geval is. Een voordeel van deze methode is dat er op verschillende niveaus gefocust wordt, zoals de narratieve, symbolische en filmische laag en dat deze gekoppeld worden aan aspecten zoals taal en culturele regels. Dit zorgt ervoor dat er op een systematische manier zeer gedetailleerde elementen uit het tv-programma geanalyseerd kunnen worden.

Hoofdstuk 3: Analyse

3.1 Filmisch niveau

Onder het filmische niveau vallen volgens Van Keulen en Krijnen de volgende elementen: mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding, kleuren, editing, camerapositie en geluid. Niet elk element wordt breed uitgemeten, maar er wordt met name gefocust op de opvallende elementen.

Een eerste opvallend element is te herkennen in de staging en accommodatie. Beide bakwedstrijden vinden plaats in een witte tent in een groene omgeving, maar de inrichting van deze tenten verschilt van elkaar. Bij HHB zijn namelijk meerdere directe verwijzingen te vinden naar de Nederlandse cultuur. Waar bij TGBBO enkel de Britse vlaggetjes en wat rood met blauw servies verwijzen naar Groot-Brittannië, zijn bij HHB elementen van de Nederlandse cultuur terug te zien in het Delfts blauwe servies, attributen van het merk Bolletje, rood-wit-blauwe vlaggetjes en ballonnen, Nederlandse tulpen en de nationale kleur oranje is te zien bij de weegschalen, ballonnen, prullenbakken, mixers, fruit, koelkasten, theedoeken en de werkbanken van de kandidaten.³⁸ De basisinrichting is dus hetzelfde, maar de concrete inrichting is bij HHB aangepast en gebaseerd op de Nederlandse cultuur. Een ander opvallend element met betrekking tot de staging, is het feit dat de Nederlandse deelnemers allemaal een schort dragen met daarop het logo van HHB en hun eigen naam. De Britse kandidaten dragen ook een schort, maar zonder naam of logo.³⁹ Daarnaast hebben de Nederlandse kandidaten ook allemaal een eigen kist met benodigde producten voor een bepaalde opdracht met hun eigen naam erop, die bij de kandidaten van TGBBO ontbreekt.⁴⁰ Het laatste opvallende element wat betreft de staging van de programma's heeft te maken met de technische opdracht. Aan het einde van deze opdracht wordt er namelijk bekendgemaakt

³⁸ Zie Bijlage 2 - Afbeelding 1 en 2.

³⁹ Zie Bijlage 2 – Afbeelding 3 en 4.

⁴⁰ Zie Bijlage 2 – Afbeelding 5.

welke deelnemer deze opdracht het beste en het slechtste heeft uitgevoerd. Bij TGBBO zitten de kandidaten in een lange rij te wachten op het oordeel van de jury. Elke kandidaat krijgt een rang toegewezen van de slechtste naar de beste kandidaat. Elke deelnemer weet dus op welke plek hij of zij is geëindigd. Bij HHB krijgen enkel de beste twee en de slechtste twee hun plek te horen. De deelnemers die in het midden zijn geëindigd, weten dus niet op welke plek dat precies is. Daarnaast wachten de deelnemers van HHB het oordeel van de jury niet in een lange rij af, zoals bij TGBBO, maar meer in groepsverband.⁴¹ Uit deze bovenstaande verschillen kan opgemaakt worden dat de focus bij HHB op de persoonlijkheid van de kandidaten ligt en dat deze focus op gelijk niveau staat met het bakproces. Bij TGBBO ligt de focus op het bakproces en is de persoonlijkheid van de kandidaten hier ondergeschikt aan. Ook positiviteit en gezelligheid staan centraal bij HHB, op te maken uit het feit dat de deelnemers hun oordeel over de technische opdracht afwachten in groepsverband en niet iedereen een rang toegewezen krijgt. Bij TGBBO zijn de deelnemers een van de velen, waardoor gezelligheid en positiviteit geen prioriteit hebben.

Een tweede opvallend element op filmisch niveau betreft de editing. Wanneer de kandidaten van HHB aan het woord zijn, worden zij voorzien van een sierlijk en kleurrijk naambordje in beeld met daarop hun naam, leeftijd en beroep. Dit gegeven ontbreekt bij de Britse kandidaten.⁴² Ook de baksels in HHB worden op een sierlijke manier voorzien van een naam in beeld, die verzonnen is door de kandidaten zelf. Op deze manier krijgt de kijker meer informatie over wat de gedachten van de kandidaten achter de baksels zijn en leert de kijker de kandidaten beter kennen. Dit ontbreekt bij TGBBO, waar de baksels voorzien worden van de ingrediënten die in een strak kader in beeld komen te staan.⁴³ Ook lijkt de manier van editen bij HHB sneller en zijn de beelden gefocust op de mimiek van de kandidaten, waaruit de kijker op kan maken hoe de deelnemers zich voelen. Omdat elke kandidaat aan het woord en in beeld moet komen, is er een snelle afwisseling van beelden. Bij TGBBO is de manier van editen langzamer en meer gefocust op het proces van bakken, waardoor de kijker meer leert over de manier van bakken van de deelnemers dan over de persoonlijkheid van de deelnemers. Ook hieruit kan de conclusie getrokken worden dat de focus bij HHB en TGBBO verschilt van elkaar.

Het lijken allen bewustgemaakte keuzes en deze keuzes sturen het narratief van de

⁴¹ Zie Bijlage 2 – Afbeelding 6 en 7.

⁴² Zie Bijlage 2 – Afbeelding 8 en 9.

⁴³ Zie Bijlage 2 – Afbeelding 10 en 11.

programma's, waar dieper op wordt ingegaan in de volgende paragraaf. Wel kan gesteld worden dat de focus bij TGBBO meer ligt op het bakproces dan op de persoonlijkheid van de kandidaten. Het niveau van bakken bij TGBBO lijkt mede hierdoor hoger dan bij HHB. Bij HHB is het tegenovergestelde het geval. De focus ligt met name op het leren kennen van de kandidaten en minder op het proces van bakken. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat Groot-Brittannië van oorsprong een bakcultuur heeft, die Nederland in mindere mate kent. Althans, deze opvatting heerst in Nederland, zoals terug te lezen is in diverse krantenartikelen en op de website van HHB.⁴⁴ Het zou kunnen zijn dat de Nederlandse makers deze opvatting delen, waardoor HHB op een andere manier onderscheidend moet zijn van TGBBO, omdat HHB het niveau van TGBBO niet kan evenaren. Het feit dat HHB een andere focus voor het programma heeft gekozen, wijst erop dat het originele format tot op een zekere hoogte open is en dat er sprake is van culturele adaptatie ofwel lokalisering. Ook alle concrete aanpassingen op het gebied van bijvoorbeeld inrichting wijzen op een gedeeltelijk open format, waardoor de makers van HHB de ruimte hebben gehad om de inrichting te baseren op de Nederlandse cultuur. De Nederlandse kijkers krijgen door deze aanpassingen geen inzichten in de cultuur van bijvoorbeeld Groot-Brittannië, waar het oorspronkelijke format vandaan komt. Wel zorgen deze aanpassingen ervoor dat de Nederlandse kijkers aspecten van de Nederlandse cultuur herkennen. Doordat deze culturele aanpassingen de norm zijn, zorgt dit er tegelijkertijd voor dat het beeld van HHB niet vernieuwend of verrassend is en er geen sprake is van diversiteit ten opzichte van andere cultureel geadapteerde televisieprogramma's in Nederland.

3.2 Narratief niveau

Onder het narratieve niveau vallen volgens Krijnen en van Keulen de volgende elementen: karakters, acts, editing, manieren van aanspreken, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur en afleveringsstructuur (taal) en culturele identiteit (religie, gender, leeftijd, sociale klasse), geschiedenis, tradities, gedrag en doelen (culturele regels).

Om te beginnen zijn er in de titels van de twee programma's al verschillende verhaallijnen te herkennen. In de titel van HHB komt gezelligheid, gelijkheid en positiviteit naar voren. Het gedeelte 'Heel Holland' duidt op gelijkheid en het feit dat iedereen kan

⁴⁴ "Heel Holland bakt ook echt meer," *Trouw*, geraadpleegd op 31-05-2018, <https://www.trouw.nl/home/heel-holland-bakt-ook-echt-meer~a377e7a4/>; René Hartkamp, "Heel Holland Bakt succes dankzij positieve uitstraling," *Nu.nl*, geraadpleegd op 31-05-2018, <https://www.nu.nl/media/3524978/heel-holland-bakt-succes-dankzij-positieve-uitstraling.html>; "Wie is Emma?" *Heel Holland Bakt*, geraadpleegd op 31-05-2018, <https://heelhollandbakt.omroepmax.nl/kandidaten/seizoen-2016/emma/>.

bakken. Daarnaast is er in de titel bij HHB geen wedstrijdelement te ontdekken. Bij TGBBO zit dat wedstrijdelement er duidelijk wel in door het een ‘bake off’ te noemen. Het is hierdoor begrijpelijk dat de focus bij TGBBO meer ligt op presteren, omdat de titel deze verwachtingen al impliceert.

Het tweede opvallende element is te herkennen in de karakters, waarbij met name het aanspreken door de presentatoren en juryleden van de deelnemers kenmerkend is. Bij HHB gaan de presentatoren en juryleden op een zeer amicale manier met elkaar en de deelnemers om. De presentator spreekt de kandidaten aan met ‘bakkersmakers’ of ‘bakfamilie’, wenst hen een goedmorgen, vraagt of ze lekker hebben geslapen en spreekt hen moed in met de uitspraak: “Laat je niet van de wijs brengen, lieve bakkers”.⁴⁵ Ook worden de kandidaten naast ‘bakkers’ bij hun naam genoemd. Dit staat bijna haaks op de manier van omgaan van de presentatoren en juryleden met de deelnemers van TGBBO. Daar zijn de kandidaten een van de velen en op deze manier is het minder persoonlijk dan bij HHB. Zo hebben de presentatoren het over “een van de bakkers” of informeren ze: “Twee bakkers doen fruit door hun mengsel.”⁴⁶ De kandidaten worden dus niet altijd bij naam genoemd. De jury van TGBBO is tevens strenger en heeft hogere verwachtingen dan de jury van HHB. De jury van TGBBO spreekt meermaals uit dat ze op zoek is naar perfectie. Ook gebruiken ze bij het beoordelen van de baksels woorden als ‘vreselijk’ en zinnen als ‘ik ga dit echt niet eten’, ‘het smaakt echt nergens naar’ en ‘het stelt me teleur’. De oordelen van de jury van HHB zijn meer opbouwend van toon en wanneer de juryleden negatief gestemd zijn over de baksels gebruiken ze zinnen als ‘dit is niet zo best’ of ‘dit had beter gekund’. Vaak wordt negativiteit afgezwakt met het woordje ‘zo’. Hieruit blijkt opnieuw dat gezelligheid en positiviteit prioriteit hebben bij HHB, terwijl bij TGBBO het niveau van bakken en hoge verwachtingen prioriteit hebben.

Een ander opvallend element met betrekking tot de karakters is de portrettering van de deelnemers gedurende het programma. Bij HHB worden er in aflevering één al persoonlijke eigenschappen getoond van de deelnemers die terugkomen in de rest van het seizoen. Zo is deelnemster Marjolein de perfectionistische en zenuwachtige kandidaat, Gwenn de zelfverzekerde en creatieve deelnemer en Hans de jonge en wulpse.⁴⁷ Dit wordt in de finale ook benoemd door de presentator en juryleden in de voice-over van de finale van het programma en daarmee is de cirkel rond. Deze eigenschappen worden aan het einde van de

⁴⁵ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 HHB, Signatuuropdracht/Narratief – Taal.

⁴⁶ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 TGBBO, Signatuuropdracht/Narratief – Taal.

⁴⁷ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 HHB, Technische opdracht/Narratief – Taal.

finaleaflevering nogmaals bevestigd door de familieleden en vrienden van de bakkers, die allemaal aanwezig zijn in de baktent en extra informatie geven over de karakters van de deelnemers. De deelnemers zelf zijn ook open over hun gevoelens in de finaleaflevering met betrekking tot het trouwthema. Zo vertelt Gwenn geëmotioneerd over het feit dat zijn vader is overleden op de dag dat hij ging trouwen. De twee overige finalisten, de presentator en de juryleden steunen hem.⁴⁸ Bij TGBBO zijn in mindere mate de karaktereigenschappen te herkennen van de deelnemers. Daarnaast wordt er in de finale wel teruggeblikt, maar niet op hun persoonlijkheid. Het gaat bij TGBBO over de capaciteiten van de deelnemers, over wanneer ze meesterbakker waren en wat er goed en slecht ging in het bakproces gedurende het programma.⁴⁹ Tot slot zijn de vrienden, familie en oud-deelnemers wel aanwezig tijdens de finale, maar komen ze niet of nauwelijks aan het woord. Enkel de oud-deelnemers vertellen over hun ervaringen met betrekking tot het programma. Hieruit blijkt dat HHB waarde hecht aan de persoonlijkheid van de kandidaten en hun familie en vrienden. Bij TGBBO zijn de familie en vrienden ook aanwezig bij de finale, maar ze komen niet of nauwelijks aan het woord, wat duidt op een andere focus.

Tot slot zijn er ook directe verwijzingen naar de Britse en Nederlandse cultuur te herkennen in het programma. Zo worden er in aflevering één van HHB zoenen gemaakt, die voorheen in Nederland negerzoenen werden genoemd. Om te voorkomen dat negers zich gediscrimineerd voelen door de benaming ‘negerzoenen’, is dit in Nederland aangepast naar zoenen.⁵⁰ Bij TGBBO worden er in aflevering één *Jaffacakes* gemaakt, wat een Britse klassieker wordt genoemd door de juryleden.⁵¹ In aflevering vijf van HHB worden er bij de technische opdracht Friese oranjekoeken gemaakt, die hun herkomst vinden in de Nederlandse provincie Friesland. Ook de Friese taal wordt gebruikt in deze aflevering en dit wordt met name begrepen door een Nederlands publiek.⁵² De Britse klassieke *Bakewellcake* is typisch voor Groot-Brittannië en daarmee ook een onderdeel wat met name begrepen wordt door het Britse publiek.⁵³ Tot slot is het thema van de finale van TGBBO koninklijk en wordt er meermaals gesproken over de koningin van Groot-Brittannië die dat jaar 90 is geworden.⁵⁴

Ook op het narratieve niveau wijzen de elementen op een open format, waarbij er sprake is van culturele adaptatie. Opnieuw blijkt dat de focus bij HHB op de persoonlijkheid

⁴⁸ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 8 HHB, Spektakelstuk/Narratief – Taal.

⁴⁹ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 10 TGBBO, Introductie/Narratief – Taal.

⁵⁰ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 HHB, Technische opdracht.

⁵¹ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 TGBBO, Technische opdracht.

⁵² Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 5 HHB, Technische Opdracht.

⁵³ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 5 TGBBO, Technische Opdracht.

⁵⁴ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 10 TGBBO, Spektakelstuk.

van de deelnemers ligt en dat bij TGBBO het bakproces centraal staat. Dit kan te maken hebben met de bakcultuur van Groot-Brittannië en het hoge bakniveau en verwachtingen wat die cultuur met zich meebrengt. In Nederland is die bakcultuur van oorsprong niet in een dergelijke grootte aanwezig zoals in Groot-Brittannië, waardoor de focus meer ligt op de persoonlijkheid en positiviteit van het programma. Het moet gezelligheid uitstralen, die te herkennen is in de manier van aanspreken van de presentatoren en juryleden van HHB. Die gezelligheid en positiviteit staan in TGBBO niet centraal, omdat de kijkers wellicht hoge verwachtingen hebben, omdat ze dat gewend zijn vanuit de Britse bakcultuur. Op deze manier worden er twee verschillende verhalen verteld. Dit zijn indirecte verwijzingen naar de Britse en Nederlandse cultuur, die vooral door het Nederlandse ofwel Britse publiek begrepen zullen worden. Ook de directe verwijzingen, zoals specifieke koeken, taarten, talen en bepaalde personen zijn bestemd voor een specifiek publiek. Deze elementen worden met name ‘verstaan’ door het publiek waarvoor de verschillende programma’s bedoeld zijn, waardoor er nagenoeg geen sprake is van culturele vernieuwing en diversiteit in de programma’s.

3.3 Symbolisch niveau

Onder het symbolische niveau vallen volgens Krijnen en Van Keulen de volgende elementen: normen en waarden, overtuigingen en aannames, manieren en gedrag, levenswijze, genderrollen, sociale stereotypering en culturele tegenstellingen.

Het eerste opvallende element op symbolisch niveau is te herkennen aan manieren en gedrag. De deelnemers, presentator en juryleden in HHB gaan op een behulpzame manier met elkaar om. Er is nauwelijks rivaliteit te bemerken tussen de deelnemers. Zelfs in de finale geeft kandidaat Marjolein haar eigen gemaakte slagroom weg aan kandidaat Gwenn om hem te helpen.⁵⁵ Ook de presentator schiet de deelnemers regelmatig te hulp door hen koffie of iets te eten te brengen en indien nodig een helpende hand te bieden in het bakproces. Andersom voelen de kandidaten zich ook vrij genoeg om de presentator om hulp te vragen of een grapje mee te maken. Zo vraagt kandidaat Gwenn om extra room, die de presentator vervolgens komt brengen.⁵⁶ Daarnaast zijn de juryleden ook behulpzaam. Tijdens de opdrachten lopen ze rond in de tent en controleren ze of het bij elke kandidaat naar wens verloopt. Als dit niet het geval is, geven ze hen tips, waardoor de bakkers verder kunnen.⁵⁷ Ook deze gang van zaken staat bijna haaks op de manier van omgaan met elkaar bij TGBBO. De presentatoren zijn

⁵⁵ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflering 8 HHB, Technische opdracht/Symbolisch – Culturele regels.

⁵⁶ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflering 8 HHB, Technische opdracht/Symbolisch – Culturele regels.

⁵⁷ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflering 5 HHB, Signatuuropdracht/Symbolisch – Culturele regels.

bijvoorbeeld niet zo behulpzaam als bij HHB. Jurylid Paul benadrukt: “Ik vind niks, je moet het zelf bepalen.”⁵⁸ De juryleden stellen enkel vragen over het bakproces en de deelnemers vragen anderzijds zelf niets terug. De juryleden hebben dus een bepaald gezag over de kandidaten. Er is een duidelijk verschil te bemerken in rang en de deelnemers kijken op tegen de juryleden. Bij HHB is er meer sprake van gelijkheid. Dit verschil in de programma’s zou opnieuw herleid kunnen worden naar het verschil in niveau en bakcultuur van de twee landen. Daarnaast kent Groot-Brittannië van oudsher een klassenmaatschappij, waar dit verschil ook vandaan kan komen. Bij HHB is opnieuw de gezelligheid te herkennen, die versterkt wordt door een gevoel van gelijkheid tussen alle deelnemers, presentator en juryleden, terwijl bij TGBBO verschillende rangen te herkennen zijn, waardoor er een hoog verwachtingspatroon gecreëerd wordt.

Een tweede opvallend element is te herkennen aan sociale stereotypering en culturele identiteit. Het bakgezelschap bij TGBBO is divers te noemen met vier getinte deelnemers, waarvan er twee daadwerkelijk uit Ghana en Nigeria komen. Deze vier deelnemers verwerken ook ingrediënten uit hun geboorteland of het geboorteland van hun voorouders in de baksels. TGBBO geeft hiermee een duidelijk signaal of over culturele diversiteit. Bij HHB is er slechts één getinte deelnemer, die in Nederland geboren is. Zij verwerkt in de drie bekeken afleveringen geen ingrediënten uit het land van herkomst van haar voorouders in haar baksels. Het bakgezelschap van HHB is dan ook geen representatie van de Nederlandse samenleving, terwijl TGBBO daar in ieder geval een poging toe doet. Ook wat betreft genderrollen doet HHB wat ouderwets aan. Een deelnemer stelt in aflevering één bij het thema liefde dat een rozentaart maken vrouwenwerk is en het thema romantiek niet echt iets voor mannen is. De presentator stemt hiermee in.⁵⁹ Dit duidt op het stereotype beeld dat mannen hun liefde minder uiten dan vrouwen. Ook wordt het vrouwelijke jurylid meermaals geconfronteerd met haar gewicht, wat duidt op de objectivering van het vrouwelijk lichaam. HHB is dus in mindere mate bezig met culturele diversiteit en sociale stereotypering is er wel degelijk aan de orde. Wellicht dat het multiculturele Groot-Brittannië op het vlak van culturele diversiteit verder ontwikkeld is op het gebied van de acceptatie daarvan dan Nederland. TGBBO lijkt namelijk zeer bewust een divers gezelschap te tonen, terwijl HHB een blank gezelschap toont, wat niet past bij de Nederlandse cultuur van deze tijd. Deze verschillen wijzen opnieuw op de mogelijkheid tot aanpassing en invulling van de programma’s. Dit ondersteunt het idee van een open format en het feit dat er sprake is van culturele adaptatie.

⁵⁸ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 TGBBO, Spektakelstuk/Symbolisch – Culturele regels.

⁵⁹ Zie Bijlage 1 – Analyseschema’s, Aflevering 1 HHB, Spektakelstuk/Symbolisch – Culturele regels.

Conclusie

De analysesresultaten in beschouwing nemende, kan er geconcludeerd worden dat er bij HHB in vergelijking met TGBBO sprake is van culturele adaptatie, omdat er meerdere elementen van het originele format zijn veranderd en aangepast aan de Nederlandse cultuur. De hoofdvraag is echter: “Op welke manier is er sprake van culturele adaptatie bij HEEL HOLLAND BAKT in vergelijking met het oorspronkelijk Britse televisieformat THE GREAT BRITISH BAKE OFF?” Om deze vraag te beantwoorden, is de beantwoording van de deelvragen noodzakelijk.

Bij de eerste deelvraag ligt de focus op het filmische niveau, waarop verschillende veranderingen zijn aangebracht. De mogelijkheid bestaat dat deze aanpassingen met name te herleiden zijn naar het verschil in bakcultuur tussen Nederland en Groot-Brittannië. Groot-Brittannië heeft van oorsprong een bakcultuur, die Nederland niet kent. Hierdoor ligt bij TGBBO de focus vooral op het bakproces, de capaciteiten van de deelnemers en hoge verwachtingen van de vooraanstaande jury. De makers van HHB hebben gekozen voor een focus op laagdrempelige gezelligheid, positiviteit en de persoonlijkheid van de deelnemers. Dit is met name terug te zien in de staging, accommodatie en editing van de programma's. Het narratieve niveau staat bij de tweede deelvraag centraal. Ook op dit niveau zijn verschillende veranderingen aangebracht, die opnieuw te herleiden zijn naar het verschil in bakcultuur tussen Nederland en Groot-Brittannië. Zo vertellen de titels van de twee programma's al een totaal ander verhaal, waarin de verschillen in focus te herkennen zijn: de gezelligheid en gelijkheid van HHB en het hoge bakniveau en het wedstrijdelement van TGBBO. Ook de omgang van de presentatoren en juryleden met de deelnemers is op dit niveau opvallend te noemen. Bij HHB is deze relatie tweezijdig en zeer persoonlijk van aard, terwijl de kandidaten bij TGBBO als een van de velen worden behandeld en nauwelijks bij naam worden genoemd. Ook zijn er op het narratieve niveau directe verwijzingen naar de Nederlandse en Britse cultuur te herkennen, die met name ‘verstaan’ worden door het thuispubliek waar de programma's voor bedoeld zijn. Tot slot is er bij deelvraag drie gefocust op de symboliek van de programma's. Bij HHB zijn behulpzaamheid en gelijkheid te herkennen in manieren en gedrag, terwijl er bij TGBBO duidelijk een verschil is in rang tussen de deelnemers en juryleden. De deelnemers zijn bij TGBBO volledig op zichzelf aangewezen en kunnen geen hulp verwachten van de juryleden. Het feit dat Groot-Brittannië van oorsprong een klassenmaatschappij kent, kan hiermee te maken hebben. Daarnaast is er op symbolisch niveau ook een verschil in stereotypering en culturele identiteit te bemerken. TGBBO geeft een cultureel diverse groep deelnemers weer, terwijl HHB een voornamelijk

blanke groep deelnemers heeft. Mogelijk is Groot-Brittannië met haar multiculturele samenleving verder ontwikkeld wat betreft de acceptatie van culturele diversiteit en het tonen daarvan. Ook komt HHB ouderwets over wat betreft de stereotypering van de vrouw en de man en de objectivering van het vrouwelijk lichaam.

Uit de analyseresultaten van dit onderzoek is dus gebleken dat er bij HHB in vergelijking met TGBBO elementen zijn aangepast aan de Nederlandse cultuur en identiteit. Het feit dat de makers van HHB de mogelijkheid hebben gehad om aanpassingen te doen aan het origineel, wijst op een open format. Doordat het format tot op een zekere hoogte open is, is er ook sprake van culturele adaptatie, die te herkennen is op de verschillende niveaus. Door de vele aanpassingen die gedaan zijn, verschilt HHB van TGBBO. In deze zin is te begrijpen dat culturele adaptatie gebruikt wordt als bescherming tegen culturele homogeniteit op globaal niveau. Er worden namelijk twee verschillende culturen gerepresenteerd in de twee verschillende versies. Wat echter ontbreekt in het debat over globalisering en culturele diversiteit in de televisie-industrie zijn de gevolgen van culturele adaptatie voor televisie op nationaal niveau. Doordat culturele adaptatie de norm is, worden de meeste televisieprogramma's vanuit het perspectief van het land waarin ze geproduceerd worden getoond. Op deze manier is het televisieaanbod op nationaal niveau niet divers te noemen, maar zeer homogeen. Mijns inziens zou globalisering juist aangegrepen moeten worden om cultureel diverse aspecten uit te wisselen en hiervan te leren. Ik pleit er niet voor dat er enkel ruimte moet zijn voor gesloten formats, waardoor er geen mogelijkheid meer bestaat om formats aan te passen. Wel pleit ik voor meer ruimte voor culturele onderhandeling en uitwisseling, waardoor ook het aanbod op nationaal niveau divers is.

Dit onderzoek heeft op deze manier voorzien in de behoefte aan ten eerste meer cultuur in het academisch debat en ten tweede aan een nieuw perspectief in het academisch debat over diversiteit in de televisie-industrie. Wat echter ontbreekt in dit onderzoek is wetenschappelijke onderbouwing wat betreft de verschillen in cultuur tussen Nederland en Groot-Brittannië. De resultaten zijn dus enkel gebaseerd op mogelijke cultuurverschillen. Ook kunnen de resultaten aan de hand van een vergelijking tussen slechts twee casussen niet gegeneraliseerd worden naar de gehele televisie-industrie. Tot slot is dit onderzoek uitgevoerd in het genre reality-tv. Omdat de resultaten niet te generaliseren zijn, kunnen er geen uitspraken gedaan worden over dit genre in het algemeen en zeker niet over andere televisiegenres dan reality-tv. Om hier wel uitspraken over te kunnen doen, is vervolgonderzoek zeer wenselijk. Ten eerste is het van belang om wetenschappelijke onderbouwing te hebben voor de cultuurverschillen tussen Nederland en Groot-Brittannië, of

mogelijk andere landen bij een nieuw onderzoek. Op deze manier zullen de resultaten een stevig fundament hebben, waardoor dit het onderzoek in zijn geheel naar een hoger niveau brengt. Daarnaast zal er, om uitspraken te kunnen doen over de gehele televisie-industrie en dus ook over verschillende genres, onderzoek gedaan moeten worden naar culturele diversiteit aan de hand van meerdere casussen in verschillende genres. Alleen op deze manier kunnen er gegronde uitspraken gedaan worden over de werkelijke culturele homogeniteit op nationaal niveau. Dit onderzoek is naar mijn mening een goede aanzet voor de bewustwording van de mate van culturele homogeniteit op nationaal niveau en een pleidooi voor meer ruimte voor de uitwisseling van onbekende culturen in de televisie-industrie.

Bronnenlijst

- “About The Show.” *The Great British Bake Off*. <https://thegreatbritishbakeoff.co.uk/about-the-show/> (geraadpleegd op maart 10, 2018).
- Akass, Kim. “The show that refused to die: the rise and fall of AMC's *The Killing*.” *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies* 29, no. 5 (Routledge), 2015: 743-54.
- Aslama, Minna, en Mervi Pantti. “Flagging Finnishness: Reproducing National Identity in Reality Television.” *Television & New Media* 8, no. 1 (SAGE Publications), 2007: 49-67.
- Beeden, Alexandra, en Joost de Bruin. “Articulations of National Identity in Television Format Adaptation.” *Television & New Media* 11, no. 1 (SAGE Publications), 2010: 3-19.
- Benjamin, Jan. “Van Heel Holland Bakt tot Dolci In Forno – iedereen houdt van bakken op tv.” *NRC*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/10/19/van-hhb-en-bake-off-tot-dolci-in-forno-iedereen-houdt-van-bakken-op-tv-13571567-a1577831> (geraadpleegd op mei 2, 2018).
- Bervoets, Hanna, en Anna Drijver. “Heel Holland Bakt.” *Viva* (Sanoma), 2014.
- DIRK (@Meinte). *Twitter*. https://twitter.com/_Meinte/status/909496258452185092 (geraadpleegd op maart 11, 2018)
- Doyle, Gillian. “Digitization and Changing Windowing Strategies in the Television Industry, Negotiating New Windows on the World.” *Television & New Media* 17, no. 7 (SAGE Publications), 2016: 629-45.
- Hartkamp, René. “Heel Holland Bakt success dankzij positieve uitsraling.” *Nu.nl*. <https://www.nu.nl/media/3524978/heel-holland-bakt-succes-dankzij-positieve-uitstraling.html> (geraadpleegd op mei 31, 2018).
- Heel Holland Bakt*. Aflevering 1. “Romantiek.” Geregisseerd door Armando de Boer. Omroep Max, 3 september 2017. https://www.npostart.nl/heel-holland-bakt/03-09-2017/POW_03593800.
- Heel Holland Bakt*. Aflevering 5. “Jubileum.” Geregisseerd door Armando de Boer. Omroep Max, 1 oktober 2017. https://www.npostart.nl/heel-holland-bakt/01-10-2017/POW_03593804.
- Heel Holland Bakt*. Aflevering 8. “Finale.” Geregisseerd door Armando de Boer. Omroep Max, 22 oktober 2017. https://www.npostart.nl/heel-holland-bakt/22-10-2017/POW_03593807.
- “Heel Holland bakt ook echt meer.” *Trouw*. <https://www.trouw.nl/home/heel-holland-bakt->

- ook-echt-meer~a377e7a4/ (geraadpleegd op mei 31, 2018).
- “Heel Holland Kijkt.” *De Limburger* (Mediahuis Limburg), 2016.
- Hella (@Hellas40). *Twitter*. <https://twitter.com/Hellas40/status/785184953399148544> (geraadpleegd op maart 11, 2018)
- Jensen, Pia Majbritt. *Television Format Adaption in a Transnational Perspective: an Australian and Danish Case Study*. Denmark: Aarhus University, 2007.
- Johnson, Catherine. “Beyond catch-up: VoD interfaces, ITV Hub and the repositioning of television online.” *Critical Studies in Television: The International Journal of Television Studies* 12, no. 2 (SAGE Publications), 2017: 121-38.
- Keinonen, Heidi. “Television Format as Cultural Negotiation: Studying Format Appropriation through a Synthesizing Approach.” *VIEW Journal of European Television History and Culture* 5, no. 9 (Royal Holloway University), 2016.
- Keulen, Jolien van, en Tonny Krijnen. “The limitations of localization: A cross-cultural comparative study of Farmer Wants a Wife.” *International Journal of Cultural Studies* 17, no. 3 (SAGE Publications), 2014: 277-92.
- Kuipers, Giseline. “Cultural Globalization as the Emergence of a Transnational Cultural Field: Transnational Television and National Media Landscapes in Four European Countries.” *American Behavioral Scientist* 55, no. 5 (SAGE Publications), 2011: 541-57.
- Mikos, Lothar, en Marta Perrotta. “Traveling style: Aesthetic differences and similarities in national adaptations of Yo soy Betty, la fea.” *International Journal of Cultural Studies* 15, no. 1 (SAGE Publications), 2011: 81-97.
- Moran, Albert. “Global franchising, local customizing: The cultural economy of TV program formats.” *Continuum: Journal of Media & Culture Studies* 23, no. 2 (Routledge), 2009: 115-25.
- Moran, Albert. “Makeover on the move: Global television and programme formats.” *Continuum: Journal of Media & Culture Studies* 22, no. 4 (Routledge), 2008: 459-69.
- “Over.” *Heel Holland Bakt*. <https://heelhollandbakt.omroepmax.nl/over/> (geraadpleegd op maart 10, 2018).
- Salm, Harriët. “Dé Nederlander bestaat niet meer, of toch wel?” *Trouw*. <https://www.trouw.nl/samenleving/de-nederlander-bestaat-niet-meer-of-toch-wel~a10866c2/> (geraadpleegd op maart 17, 2018)
- Shamshudeen, Rosya Izyanie, en Brian Morris. ““No hugging please, we are Muslims”:

- Akademi Fantasia, Malay television audiences and the negotiation of global popular cultural forms.” *Asian Journal of Communication* 24, no. 2 (Routledge), 2014: 142-57.
- Sommer, Berend. “Nieuw kabinet zet vol in op Nederlandse identiteit.” *Elsevier Weekblad*. <https://www.elsevierweekblad.nl/nederland/achtergrond/2017/09/nieuw-kabinet-zet-vol-in-op-nederlandse-identiteit-544813/> (geraadpleegd op maart 11, 2018).
- Straubhaar, Joseph D. *World Television: From Global to Local*. Austin: SAGE Publications, 2007.
- The Great British Bake Off*. Aflevering 1. “Cakeweek.” Geregisseerd door Andy Devonshire. Omroep Max, 7 augustus 2017. https://www.npostart.nl/the-great-british-bake-off/07-08-2017/VPWON_1276514.
- The Great British Bake Off*. Aflevering 5. “Pastry.” Geregisseerd door Andy Devonshire. Omroep Max, 11 augustus 2017. https://www.npostart.nl/the-great-british-bake-off/11-08-2017/VPWON_1276518.
- The Great British Bake Off*. Aflevering 10. “Final.” Geregisseerd door Andy Devonshire. Omroep Max, 18 augustus 2017. https://www.npostart.nl/the-great-british-bake-off/18-08-2017/VPWON_12765.
- “The Great British Bake Off.” *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Great_British_Bake_Off (geraadpleegd op maart 10, 2018).
- Tomas, Irma. “De TV van gisteren: Best bekeken Heel Holland Bakt Ooit!” *Televizier*. <https://www.televizier.nl/categorie/kijkcijfers/de-tv-van-gisteren-best-bekeken-heel-holland-bakt.4035692.lynkx> (geraadpleegd op maart 11, 2018).
- Vliet, Freek van. “BBC-monsterhit The Great British Bake Off verbreekt kijkcijferrecord.” *Televizier*. <https://www.televizier.nl/categorie/amusement/bbc-monsterhit-the-great-british-bake-off.23426.lynkx> (geraadpleegd op maart 17, 2018).
- Waisbord, Silvio. “Understanding the Global Popularity of Television Formats.” *Television & New Media* 5, no. 4 (SAGE Publications), 2004: 359-83.
- “Wie is Emma?” *Heel Holland Bakt*. <https://heelhollandbakt.omroepmax.nl/kandidaten/seizoen-2016/emma/> (geraadpleegd op mei 31, 2018).
- Woods, Faye. “Streaming British Youth Television: Online BBC Three as a Transitional Moment.” *Cinema Journal* 57, no. 1 (University of Texas Press), 2017: 140-46.

Bijlagen

Bijlage 1 - Analyseschema's

Aflevering 1 HHB Thema = Romantiek Storm	Filmisch – Taal (Mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding)	Filmisch – Taal (Kleuren, camerapositie, geluid)	Narratief – Taal (Editing, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur)	Narratief – Taal (Karakters, acts, manieren van aanspreken)	Narratief – Culturele regels	Symbolisch – Culturele regels
Introductie	Bos, groen, kandidaten, landgoed, kasteel, Maarsbergen, tent, kleding is pastel, setting is pastel.	Andrés stem: een prachtige plek op de Utrechtse heuvelrug. In tent: pastel, lichte kleuren, Nederlandse kleuren, drone (bovenaf gefilmd, landgoed zichtbaar)	Naambordjes vrolijk, kleurrijk, bevatten leeftijd + beroep, sierlijk. Kort voorstellen jury, niets over professionaliteit. Introfilmje is Engels. Uitleg over het programma (opdrachten, afvaller etc.) Janny = pispaltje André, wel op lieve manier.	“Alles is nieuw dit jaar, behalve jury, want oude bomen moet je niet verplanten” “Het idee alleen al dat ik vandaag in die tent sta” Ine: “ik ga de jury omverblazen met mijn charmes” De meest gemotiveerde en beste kandidaten zijn geselecteerd”	Presentator + jury op leeftijd. Mannen + vrouw. Dragen pakken, mooie sierraden, rijkelijke make-up. Robert heeft Brabants accent.	Er kan over gewicht gesproken worden. Wordt alleen aan de vrouwelijke presentator gevraagd. (Vrouw moet afvallen)
Signatuuropdracht (truffeltaart)	Close-ups van het bakproces. Van onderaf gefilmd. Schort met logo en namen, beige. Close-ups eindresultaten op ronddraaiend plateau. Snelle edit, want elke kandidaat moet aan het woord komen.	Vrolijk muziekje. Eindresultaten met romantisch muziekje. Spannend muziekje onder beoordelingen.	“Het is allemaal nog even wennen” Interactie tussen voice-over en kandidaten. Nog 37 minuten > tijdsaanduiding. Nog maar 10 minuten > tweede tijdsaanduiding. Baksels hebben een naam (soms Engels/Frans/Nederlands) die getoond wordt bij het beoordelen in een romantisch kader. Tijdens proeven: focus op kandidaten reactie. Voor de volgende opdracht: korte reactie enkele kandidaten.	Andre: “Laat je niet van de wijs brengen, lieve bakkers” Janny legt uit wat de bedoeling is en wat een truffel is. Hans is niet romantisch. Marjolein is zenuwachtig. Ine is enthousiast, chaotisch + kwebbelkous. Hans: “ik geef een rondje vanavond Robert” na tip, “Daar hou ik je aan”. Andre is kooknoob. Kandidaten worden geïntroduceerd adhv thuissituatie, werk, gezin etc. (Rik) Corrie: “dank u wel” tegen Robert.	Kandidaten zijn zeer behulpzaam, lenen producten aan elkaar uit. Vannessa is enige kandidaat met ‘kleur’, maar is arts, spreekt goed Nederlands. Janny: Ik zou bijna een heel lelijk woord zeggen, ik vind het verdomd lekker.	Liefde = passie. Jury + presentator helpen kandidaten. Kandidaten helpen elkaar ook. Alle kandidaten zijn gelijk voor de jury. Veel harten = liefde, rood = liefde, chocola = liefde.
Technische opdracht (zoenen, geen negerzoenen)	8 zoenen, 1 uur tijd. Weer close-ups van eindresultaten. Blinde eindbeoordeling, foto’s alleen voor kijker + kandidaten te zien. Kandidaten zitten in een groepje.	Omgevingsgeluid, mixers.	Snelle edit, alle kandidaten moeten wat zeggen. Weinig diepgang. Alleen nummers 9 en 10 en 1 en 2 weten hun ranking. Plaats 2 = Marjolein, plaats 1 = Nico. Voor volgende opdracht: korte evaluatie.	Gwenn is zelfverzekerd. Hans vindt bakken wetenschap en is van de feitjes. Marjolein maakt zich te druk. Ine tegen Andre: “ga uit mn weg”. Ine is kluns, werkt niet netjes. Robert: “niet best, niet verkeerd, chocola is boosdoener”.	Heidi introductie werk + gezin. Rik neemt negerzoenen wel in de mond. “Kijk eens hoe lelijk dit is, nee kijk eens hoe lelijk dit is”.	Chocoladezoenen: klassieker volgens Robert die met Janny de technische opdracht doorneemt in de aparte tent. Ingestudeerde humor: geef mij eens zo’n lekkere zoen, alsof je het nooit zou vragen.
Spektakelstuk (rozentaart)	3 uur de tijd. Snelle edit, elke kandidaat moet zichtbaar zijn. Delfsblauw servies, bolletjes bussen.	Gelach van andere kandidaten op de achtergrond.	Voor opdracht: evaluatie presentator + jury. Wie is in gevaar? Wie doet het goed? Tijdens opdracht, kandidaten: hoe gaat het met ze? Wat gaan ze maken? Andre maakt praatje met kandidaten over hun liefde.	Goedemorgen bakkers, lekker geslapen? Kandidaten leven erg met elkaar mee. Verbazingwekkend mooie taart van hans, aldus robert. Opbouwende kritiek, je kan beter dit of dat.	Ze drinken thee, servies. Andre heeft iphone voor de tijd.	Andre: Maar voor mannen: een rozentaart maken, met het thema romantiek, ik weet het niet... Maarten: nee, echt geen mannenopdracht. Meer wat voor de vrouwen. Rozen = romantisch. Taarten bakken is geen mannenwerk.

Outro	Flashbacks naar taarten en bakproces		Voor uitslag: hoe denken de kandidaten dat ze ervoor staan? Overleg jury. Meesterbakker is Marjolein. Heidi moet naar huis. Uitleg waarom Heidi naar huis moet, waarom Marjolein meesterbakker is en eerste reactie kandidaten.			
Aflevering 1 GBBO Thema = Cakeweek	Filmisch – Taal (Mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding)	Filmisch – Taal (Kleuren, camerapositie, geluid)	Narratief – Taal (Editing, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur)	Narratief – Taal (Karakters, acts, manieren van aanspreken)	Narratief – Culturele regels	Symbolisch – Culturele regels
Introductie	Landgoed, tent met twee presentatrices. Landgoed met drone. Licht heuvelachtig, maar zou ook in NL kunnen zijn. Introfilmpje is hetzelfde als in NL. Tent.	“Welkom bij een nieuwe serie” Fellere kleuren werkbanken. Licht.	Introductie door twee presentatrices. “We missen nog iets”. Het zijn de 12 kandidaten die in een zwenkslag op een rijtje te zien zijn.	“My goodness, this is really it” “Net of je een examen moet doen”. Gespannen om juryleden te ontmoeten. 12 kandidaten. Grap: Kate/Cake, presentatrice noemt allerlei Kates op. Juryleden krijgen geen introductie.	Twee vrouwelijke presentatoren. Mary ziet er rijk uit. Dure kleding, make-up, sieraden.	
Signatuuropdracht (drizzlecake)	2 uur de tijd. Engelse vlaggetjes. Snelle edit wb kandidaten, langer de tijd voor het proces. “Julie hebben nog een uur” Nog 10 minuten > tijdsaanduiding. Eindresultaten close-ups, taarten hebben geen naam, hard dikgedrukt wit kandidatennaam in beeld. > minder romantisch dan hbb.	Fellere kleuren. Spannend/vrolijk muziekje. Close-up op kandidaten + juryleden.	Jury gaat langs bij kandidaten om te vragen welke taart ze gaan maken. Introductie kandidaten is kort filmpje. Bij elke kandidaat wordt een getekende versie van de te maken taart getoond in een bakboek. > schept verwachtingen. Veel kandidaten beginnen opnieuw, hoge druk. Kandidaten worden gewoon afgegaan. Voor volgende opdracht: evaluatie kandidaten	Manier van aanspreken is strenger, druk. Voice-over: “one of the bakers...” > onpersoonlijk. “Twee bakkers mengen fruit door hun mengsel...” “Textuur is vreselijk” > harder. “Ik had er meer van verwacht”	Michael is 19 Ghana = Selasi Engels ras appels Benjamina is getint Rav is getint. Gebruikt Japanse Yuzuvruchten. Juryleden hebben meer gezag, staan boven de kandidaten.	Juryleden vragen enkel, helpen niet. Technische vragen. Glutenvrije taart, gezonde twist. Klassenmaatschappij
Technische opdracht (Jaffacake)	2 uur de tijd. Kandidaten dragen schort zonder logo, zonder naam. Blinde jurering, kijker + kandidaten zien welke bij wie hoort door foto’s (onprofessioneel). Kandidaten zitten bij beoordeling op een rijtje. Iedereen krijgt te horen op welke plaats hij/zij is geëindigd.	Omgevingsgeluid	Uitgebreide uitleg door juryleden wat ze verwachten van de kandidaten en wat de jaffacakes zijn. Recept is minimaal. Voor volgende opdracht: zeer korte evaluatie van kandidaten. Evaluatie juryleden wie wordt sterbakker, wie gaat naar huis?	“Het moet perfect zijn.” “Paul wordt losgelaten in 5 minuten” Jury gaat echt de kandidaten een voor een af, tussendoor absoluut geen ruimte voor een grapje oid, enkel commentaar of woordje van presentatoren die sowieso niet in beeld komen op dat moment.	Jaffacake is een Britse klassieker Kate komt van de boerderij, gebruikt veel producten van de boerderij.	Kandidaten onderling niet behulpzaam.
Spektakelstuk (mirror glaze cake)	Draaiend plateau. Kandidaten brengen taart bij jury.		Veel beginnen opnieuw. Veel aandacht voor het proces, minder voor humor en chitchats. Kandidaten krijgen bij beoordeling de kans om inhoudelijk wat te vertellen over de taart.	Benjamina huult van de stress, presentatrice is behulpzaam. “Ik vind het niet lekker” – Mary. “Het ziet er van buiten vreselijk uit.”- Paul		Mary is looking “for perfection”. Kleinere rol voor presentatoren. Paul: “ik vind niks, je moet het zelf bepalen”
Outro	Kandidaten zitten weer op een rijtje bij de uitslag.		Na de laatste opdracht wordt van elke taart een stukje meegenomen naar de tent en worden ze nogmaals besproken	Sterbakker = Jane Afvaller = Lee	12 beste bakkers > NL: beste en meest gemotiveerde	

	Vooruitblik volgende week + credits in zwart.		en bekeken. Wie heeft de jury verrast? Wie viel tegen? Na de uitslag nog evaluatie van de kandidaten.			
--	---	--	---	--	--	--

Aflevering 5 HHB Thema = Jubileum (vijfde uitzending, vijfde seizoen)	Filmisch – Taal (Mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding)	Filmisch – Taal (Kleuren, camerapositie, geluid)	Narratief – Taal (Editing, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur)	Narratief – Taal (Karakters, acts, manieren van aanspreken)	Narratief – Culturele regels	Symbolisch – Culturele regels
Introductie	Het is droog, mooi weer. Lichte omgeving, Andre in lichte kleuren pak. Deelnemers hebben ook lichte kleding aan.	Licht, muziekje.		Andre: de tent wordt leger en leger en dat vinden we zo jammer aan dit gezellige programma. Dat je elke week iemand moet wegsturen.		
Signaturopdracht (vesuviustaart)	2 uur de tijd Slingers vanwege jubileum	Baby-achtig slaapliedje	Marjolein: misschien maak ik me weer druk om niks (is haar deeg te dun) Marjolein: beweegt zenuwachtig Janny tegen Marjolein: ik had meer verwacht, hoger. Ine = het zenuwachtige type Hans = wulps (aldus Janny over de taart avn Hans)	Hans = omalover Andre: Janny; altijd in de buurt om een goede tip te geven, net als Robert trouwens. Rik: ga eens een liedje zingen Andre Janny over taart Hans: ik heb het gevoel dat ik er in wil happen. Andre: maar dat heb jij nogal snel. Janny: ja dat klopt hahaha.	Janny met parelkettingen	Gwenn krijgt hulp van Janny over het risico van het gebruik van ananas in zijn taart
Technische opdracht (9 Friese oranjekoeken)	1 uur de tijd Delfsblauw op de werkbanken, oranje mixers + koelkasten. Kratten met namen van de deelnemers erop met hun eigen benodigdheden er in. Oranje weegschalen, oranje ballonnen, oranje theedoeken, oranje prullebakken. Gele en oranje accenten, zelfs in fruitkeuze accommodatie. Evaluatie jury + Andre: oranje + witte tulpen	Gesprek Janny & Robert over de opdracht in de tent: vogelgeluiden, overduidelijk aanwezig >vogelgeluid	Ine heeft geen idee wat ze moet doen, vertelt ze met een lach. Marjolein hoort krekels in dr hoofd, kijkt zenuwachtig om zich heen Hans; beschrijving is vrij compleet, denk dat het wel goed moet komen. Andre: Marjolein, heb je enig idee wat je aan het maken bent? Marjolein: nee echt geen idee, ik moet wel echt gaan opschieten nu. Andre: niet in paniek raken Marjolein: wat een bende, ik word hier verdrietig van	Friese taal!	Ine geeft Andre een kus bij de hulp die ze van hem krijgt.	Friese oranjekoeken (in het Fries zeggen Rik over roze oranjekoeken: ik vind ze een beetje gay er uit komen hoor ze: ...)

Spektakelstuk (Lustrumcake)	3 uur de tijd		Marjolein moet uit haar comfortzone gehaald worden. Ine is zenuwachtig. Hans is steady, ondanks dat de jury wat extra's verwacht Gwenn: mn taart is net niet perfect, maar dat is niet erg Hans moet ook uit zijn comfortzone komen		Champagne drinken tijdens de uitzending Andre zet koffie voor Ine, hij krijgt weer een kus. Janny: niet drinken, tijdens werk	Nico: Mondriaantaart Janny draagt rood-wit-blauwe kleding Gwenn: Ine komt goed, rustig blijven. Rik: Ine prachtig..
Outro					Kandidaten omhelzen elkaar: "wat ga ik je missen"	

Aflevering 5 GBBO Thema = Deegweek	Filmisch – Taal (Mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding)	Filmisch – Taal (Kleuren, camerapositie, geluid)	Narratief – Taal (Editing, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur)	Narratief – Taal (Karakters, acts, manieren van aanspreken)	Narratief – Culturele regels	Symbolisch – Culturele regels
Introductie	Terugblik vorige week		Kandidaten praten over druk, over van het voetstuk vallen, over het einde willen halen, niet willen afvallen	Presentatrices praten snel en eentonig		
Signatuuropdracht (24 ontbijtbroodjes)	3,5 uur	Camera beweegt mee, minder cuts	Veel vragen van de jury over het proces. Hoe ga je er voor zorgen dat de boter er niet uitloopt? Hoeveel boter ga je gebruiken? Waar is de tijd voor? > zonder er een oordeel over te vellen of hulp aan te bieden aan de kandidaten	"On your marks, get set, bake" (heel snel) Paul: "ik ga dit echt niet eten" Paul: "Het smaakt echt nergens naar"	Selasi maakt Ghanese broodjes Paul pakt etenswaren van Selasi zijn werkbank af > misschien heeft hij dit nog wel nodig	
Technische opdracht (bakewell-taart)	2,5 uur	Frangipane???	Zeer secure beoordeling. Hoe dik is het deeg, klef, droog, dun, bruin, licht?	Mary: "Ik wil totale perfectie, dus blijf kalm"	Dit is een Britse klassieker Mary tegen Paul: was jij niet aan de lijn?	
Spektakelstuk (48 amuse-bouches, hartig en zoet)	4 uur de tijd	Het is heel stil. Iedereen is hard aan het werk. Eetgeluid Andere kandidaten zijn ook in beeld bij beoordelingen van iedereen		Paul: "Het stelt me teleur"	Benjamina komt uit Negeria en verwerkt dat ook in haar bakkunsten	Rav draagt een tulband
Outro			Candice = starbaker Val – afvaller			

Aflevering 8 HHB Thema = Finale	Filmisch – Taal (Mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding)	Filmisch – Taal (Kleuren, camerapositie, geluid)	Narratief – Taal (Editing, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur)	Narratief – Taal (Karakters, acts, manieren van aanspreken)	Narratief – Culturele regels	Symbolisch – Culturele regels
Introductie	Kasteel komt expliciet in beeld	Drone, van bovenaf gefilmd. Veel dronebeelden.		Kijker wordt direct aangesproken “Ik weet niet hoe het met u zit” Kijker wordt welkom geheten. “Dappere kandidaten” Kandidaten komen een voor een tent binnenlopen en worden omschreven door Janny en Robert in de voice-over. Hans = jong en wulps, Gwenn = creatief en zelfverzekerd Marjolein = gegroeid, perfectionistisch, doet echt wat met het jurycommentaar		
Signatuuropdracht (6 empileurs)	2 uur en een kwartier. Alles is versierd, want finale. Editing is veel rustiger, want minder kandidaten om te volgen. Wind zorgt voor ongemakkelijkheden	Pastel, zoals altijd	Hoe vinden de kandidaten het om in de finale te staan? Iedereen komt aan het woord. Kandidaten praten over hun dromen > zenuwen, spanning	André over kandidaten: onze bakker-makkers.	André tegen Janny: wat chique, dat heb jij zeker weer bedacht he.	André zorgt voor kandidaten en brengt he een banaantje, want “ze moeten toch eten”
Technische opdracht (kardinaalschnitten)	1 uur de tijd. Veel prullaria in de tent van Janny en Robert. Scheldwoord van Hans wordt weggepiept.				André: “Als vrouw alleen kan je dan wel een tipgever gebruiken, heb je al bij Gwenn gekeken Marjolein?”	Kandidaten vragen onderling hoe het bij elkaar gaat. Gwenn vraagt aan André of hij nog wat slagroom mag. Andre komt het hem brengen. Andre helpt Marjolein > Je moet dit en dit en dit doen. Marjolein geeft haar slagroom aan Gwenn, want Gwenn had door een fout te weinig.
Spektakelstuk (royal wedding cake)	3 uur de tijd		Marjolein is weer gespannen Bij alle kandidaten vragen hoe ze tegenover het huwelijk staan. Gwenn > Hoe lang? Ring? Verhaal over zijn vader die op de ochtend van de trouwdag is overleden, bruiloft uiteindelijk toch doorgegaan. > dubbel gevoel de royal wedding cake maken > hij wil dat zijn vader trots is op hem Gwenn weer in tranen, Hans ‘troost’ hem	Alle kandidaten wensen elkaar even succes Kandidaten zijn zich bewust van de laatste minuten van heel holland bakt	Andre tegen Marjolein: “je bent zelf nog niet gevraagd, maar wil je wel trouwen?” > man hoort vrouw dus te vragen	
Bekendmaking winnaar	Familie en vrienden aanwezig. + allerlei kandidaten van dit seizoen, maar ook van alle vorige seizoenen Confetti voor winnaar Hans Wil je volgend jaar ook meedoen aan HHB? > site	Kleding is aangepast op ‘trouw’ thema	Iedereen praat met elkaar. “Je hoort nu officieel bij de bakfamilie” Iedereen spreekt uit wie zij denken dat er gaat winnen. Iedereen mag de taarten daarna proeven. Je ziet de kandidaten in hun omgang met geliefden en wie het zijn. Ouders geven bijvoorbeeld nog wat meer uitleg over wie Marjolein is, daarbij komen namen in beeld + ouders Marjolein. Oma is trots op Hans, het is mn oudste kleinzoon. Vrouw van Gwenn in tranen over hun trouwdag + noemt overlijden vader	Andre: “het is weer eens ouderwets hondenweer” Andre nadruk op allerallerlaatste. > allerlaatste beoordeling, allerlaatste technische opdracht, allerlaatste dit, allerlaatste dat > brengt sentiment met zich mee Andre maakt bekend: eerst nog een verhaaltje over elke finalist Juryleden + presentator omhelzen Hans		Andre: “bakken verbreedert, er wordt gekust, gelachen, bijgepraat en er worden zelfs recepten uitgewisseld”

				Nog even een reactie van winnaar + finalist + interactie met familie en vrienden		
--	--	--	--	--	--	--

Aflevering 10 GBBO Thema = Finale	Filmisch – Taal (Mise-en-scène, omgeving, accommodatie, natuur, setting, staging, kleding)	Filmisch – Taal (Kleuren, camerapositie, geluid)	Narratief – Taal (Editing, snelheid verhaallijnen, verhaalstructuur)	Narratief – Taal (Karakters, acts, manieren van aanspreken)	Narratief – Culturele regels	Symbolisch – Culturele regels
Introductie			Terugblik naar het begin. “In het begin waren het er twaalf, nu zijn het er nog drie” > zeer onpersoonlijk Daarna zijn ze alle drie in de tent, korte introductie per finalist. Capaciteiten, wat ging goed, wat ging slecht, wanneer meesterbakker etc.			
Signatuuropdracht (3 lagen meringue kroon)	3 uur de tijd	Ook reacties van andere kandidaten te zien tijdens de beoordelingen > bij Candice > iedereen weet dat ze het beste heeft gedaan, zo ook bij Jane. Kandidaten knikken instemmend.	“Het moet prachtig gedecoreerd zijn, drie lagen bevatten > fikse eisen	“Get ready, set, bake” klinkt veel minder lieflijk dan “Bakkers klaar? Bakken maar!”	Paul: “laatste signatuuropdracht van dit seizoen. Bakker bleken moeite te hebben met meringue, dus het leek hen een goed idee om daar in de finale nog eens op terug te komen” Paul geeft zijn handshake aan Candice > betekent dat ze het heel goed heeft gedaan. Ook Jane krijgt een handshake	Finale heeft een koninklijk tintje, want de koningin wordt dit jaar 90 jaar. Dus volgens Mary is het koninklijke tintje volkomen terecht. Candice maakt Victoriakroontje
Technische opdracht (Victoria sandwich met jam en botercrème)	Addertje onder het gras > ze hebben maar 1,5 uur + ze krijgen geen instructies Qu kleding & Kleuren is het veel minder een geheel. Iedereen draagt wat hij/zij wil, ook harde kleuren, zoals zwart. Wordt bij HHB vermeden	Gezichten juryleden staan altijd streng/nors	Paul & Mary in tent > het moet perfect zijn, goudgeel, precies zoals het voorbeeld Bakkers vertellen heel veel over wat ze doen, over hun methode, over hoeveel ingrediënten ze van alles gebruiken > je leert echt veel over bakken Andrew & Jane hebben zelfde variant. Andrew: “Direct vergeleken worden met Jane is geen pretje”	Jury: alle aspecten worden los beoordeeld, erg streng		Dit is een klassieker
Spektakelstuk (Picknick die de hare majesteit eer aan doet > 1 chocoladetaart, 12 worstenbroodjes, 12 miniquiches, 12 hartige scones en 12 vruchtentaartjes met custard)	“Je krijgt 20 minuten” grap van de jury. In werkelijkheid krijgen ze vijf uur 49 baksels, met maar een oven	Er is chaos + een hoop geluid op de achtergrond. Camera’s proberen alles te registreren, maar lukt niet altijd even goed	Paul: “Ik verwacht perfectie” > alles moet getoond kunnen worden aan de koningin	Andrew: heeft van minuut tot minuut een planning gemaakt Je merkt dat alle kandidaten bakken vanuit de familie hebben meegekregen. Ze maken allemaal baksels geïnspireerd op hun familie	Scones is Britse klassieker	Knuffel na voltooiing van de opdracht door de drie kandidaten

<p>Beoordeling + bekendmaking winnaar</p>	<p>Beoordeling is binnen in de tent, daarna gaan de kandidaten met hun baksels naar buiten naar hun familie en vrienden. Zeer ruim opgezet, oogt niet gezellig klein.</p>	<p>Opnieuw de andere kandidaten in beeld bij beoordeling</p>	<p>Familie, vrienden en deelnemers zijn aangekomen + vertellen over hun ervaringen Alle onderdelen van de picknick worden apart van elkaar beoordeeld</p> <p>Jury evalueert elk onderdeel van elke kandidaat nogmaals in de tent.</p>	<p>Candice is de winnaar.</p> <p>Candice: "I dit it, I'm good enough. You will never know how much this means to me." > einde + aftiteling</p> <p>Opvallend: daarna nog een compilatie van alle kandidaten, met beelden uit het seizoen en hoe het gaat wat betreft persoonlijk en bakken (ook met humor)</p>	<p>Na bekendmaking van de winnaar valt iedereen elkaar in de armen. Inclusief jury + presentatoren. Het lijkt alsof alle emoties bij iedereen er op dit moment uitkomen. Doordat het niveau zo hoog is, is de ontlading extra groot.</p>	<p>Familie en vrienden zijn uitzinnig > hulen, juichen, schreeuwen, rennen > teken van belang van bakken</p>
--	---	--	---	--	--	--

Bijlage 2 - Afbeeldingen

Afbeelding 1 – Inrichting van de TGBBO-tent⁶⁰



Afbeelding 2 – Inrichting van de HHB-tent⁶¹



⁶⁰ *The Great British Bake Off*, aflevering 1, “Cake week”.

⁶¹ *Heel Holland Bakt*, aflevering 8, “Finale”.

Afbeelding 3 – Schort van de deelnemers van TGBBO⁶²



Afbeelding 4 – Schort van de deelnemers van HHB⁶³



⁶² *The Great British Bake Off*, aflevering 1, “Cake week”.

⁶³ *Heel Holland Bakt*, aflevering 1, “Romantiek”.

Afbeelding 5 – Ingrediëntenkist met naam deelnemer bij HHB⁶⁴



⁶⁴ *Heel Holland Bakt*, aflevering 8, “Finale”.

Afbeelding 6 – Oordeel technische opdracht TGBBO⁶⁵



Afbeelding 7 – Oordeel technische opdracht HHB⁶⁶



⁶⁵ *The Great British Bake Off*, aflevering 1, "Cake week".

⁶⁶ *Heel Holland Bakt*, aflevering 1, "Romantiek".

Afbeelding 8 – Naamplaatje ontbreekt bij TGBBO-deelnemer⁶⁷



Afbeelding 9 – Naamplaatje in beeld bij HHB-deelnemer⁶⁸



⁶⁷ *The Great British Bake Off*, aflevering 1, "Cake week".

⁶⁸ *Heel Holland Bakt*, aflevering 1, "Romantiek".

Afbeelding 10 – Vormgeving bij beoordeling taarten TGBBO⁶⁹



Afbeelding 11 – Vormgeving bij beoordeling taarten HHB⁷⁰



⁶⁹ *The Great British Bake Off*, aflevering 1, "Cake week".

⁷⁰ *Heel Holland Bakt*, aflevering 1, "Romantiek".

Bijlage 3 – Verklaring Intellectueel Eigendom

Verklaring Intellectueel Eigendom

De Universiteit Utrecht definieert plagiaat als volgt:

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens of verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van teksten van anderen zonder aanhalingstekens en verwijzing (zogenaamd "vertaalplagiaat");
- het parafraseren van teksten van anderen zonder verwijzing. Een parafraze mag nooit bestaan uit louter vervangen van enkele woorden door synoniemen;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

Ik heb bovenstaande definitie van plagiaat zorgvuldig gelezen en verklaar hierbij dat ik mij in het aangehechte BA-eindwerkstuk niet schuldig gemaakt heb aan plagiaat.

Tevens verklaar ik dat dit werkstuk niet ingeleverd is/zal worden voor een andere cursus, in de huidige of in aangepaste vorm.

Naam Niki van Schenk Hof

Studentnummer 5738326

Plaats: Utrecht

Datum: 21-06-2018

Handtekening:

